

TEDENSKESLIKE

PRILOGA

DOMOVINI

Leto III.

V Ljubljani, dne 8. septembra 1927

Stev. 36

Važnost papirja

Papir, razširjevalec kulture, včasih žal tudi uničevalec, nosilec zgodovine, kaj vse je na tebi odtisnjeno in zapisano! Vse kar se rodi v človeških dušah, vsa učenost sveta, vse lepo, vse grdo, z eno besedo vse, vse nosiš in shranjuješ ti. Če bi ne bilo tebe in tvojega deda pergamenta, kje bi bil danes svet? Govoriš, pripoveduješ, poješ, plakaš, vse — vse, ti priča vsega dela in stvarstva in vendar si mrtev! Če bi bil živ, ne bi zmoget tega, ne bi bil v stanju prenesti, kar moraš nositi.

Čudni smo ljudje, nehvaležni smo in tako malo mislimo in še to pozabimo tako hitro. Papir ti si tisti, ki nam vzbujáš spomine in pripoveduješ kako je bilo takrat...

Kjer je človek, tam si ti. Kadar hodimo po samotnih krajih, kjer si domišljujemo, da že dolgo ni hodila človeška noga, naj si bo po velikanskih gozdih, po širnih pustinjah, po planinah, najdemo

odpadke papirja, ki nam pričajo, da najbrže še ni dolgo, ko je tu nekdo hodil in je malomarno odvrigel košček papirja, ali ga izgubil iz neprevidnosti. Mi ga pobereмо in radovedni ogledujemo. Največkrat je košček časopisa, katerega je zavrzel popotnik, ko ga je prečital, včasih, da je bilo kaj zavitega v njem itd. Zdi se nam kot dober prijatelj, ki nas kratkocasi. Iz njega sklepamo, kdo je tukaj hodil ali bival. Kako radi premetujemo po starih omarah in čitamo stare zapiske, stare zaprašene knjige, povsod vse sam papir. In ogromne skladišnice časopisja, ki dnevno znašajo na stotisoče kg natisnjene papirja. Vsa pošta v toliko milijonskih krajih sveta, vse zopet samo na papirju. Koliko papirja je v knjigah, koliko ga porabijo po pisarnah; ali si moremo predstavljati promet brez njega? Kako velikanske količine papirja dnevno požgemo pri cigaretah, koliko ga porabimo pri drugih najrazličnejših tovarniških in industrijskih predmetih. Vse reklame, vse objave, vse je na papirju; večina denarja je papirnata.

Prav tako kakor pa je velikanska uporaba papirja, tako so tudi mnogobrojne njegove vrste, ki so se tekom let vse razvile iz ene pravrste in so vse po večini z istega materiala. Razlika sestoja v načinu izdelovanja, obdelovanja in za kakšno uporabo bo. Najdebelejše vrste papirja uporabljamo za omotanje. Najfinejši je papir za cigarete, ki služi le v to, da drži tobak skupaj. Čim tanjši je in čim prej izgori, tem boljši je. Za pisanje uporabljamo posebno gladke vrste papirja. Samo v to svrhu skrbno izdelujejo več tisoč različnih vrst. Skoraj vsaka tovarna ima kake svoje posebnosti. Najbolj enakomeren skoraj je tiskarski papir za časopise, katerega največ porabijo. Nadalje je nebroj različnih risalnih papirjev, obdelanih z najrazličnejšimi primesmi in limi. Najtrpežnejši pa je gotovo papir, iz katerega izdelujejo papirnat denar. Trpežnejši in manj obrabljen je kakor marsikako drugo blago. Prav posebne

vrste pa so papirji, katere uporabljajo v kemični industriji in pa papir za fotografiranje in slično.

Če si predstavljamo, kako bi danes izgledal svet brez papirja, posebno če bi nam pošla vsa sredstva za izdelovanje, se bomo nehote vprašali, od kedar neki poseduje človeški rod ta dragoceni predmet in kdo je bil tisti, ki ga je oblagodarił z njim?

To izredno važno iznajdbo pripisuje zgodovina Kitajcem, ki imajo zelo staro kulturo. Papir so izdelovali baje že 200 let pred Kristom iz lubja različnih dreves, katerega še dandanes uporabljajo kot papirno sirovino. Kakor znano, pa so Kitajci imeli skozi dolgo dobo let svojo državo obzidano z znanim kitajskim zidom, skozi katerega je prišlo le malo tujcev. Baš radi tega so se šele v 7. in 8. stoletju po Kristusu naučili njihovi sosede Japonci izdelovati papir. Od Japoncev pa je kmalu prešla papirna industrija k Tartarom, od

teh zopet k Arabcem, ki so izdelovali papir in ga prodajali v Siriji, Palestini, Severni Afriki, Siciliji in na Španskem. Izdelovalci papirja so bili v tistih časih po večini učenjaki, ki so mnogo papirja izdelovali na lastno uporabo. Šele med Križarskimi vojnami se je izdelovanje papirja razširilo na zahod in sicer so tisti, ki so izdelovali papir, zelo prikrivali svoje važno znanje. V Nemčiji najdemo prve sledove papirne industrije šele v l. 1190, v Franciji 1250, v Italiji 1275, v Švici 1430 in od tu gre v ostale kraje.

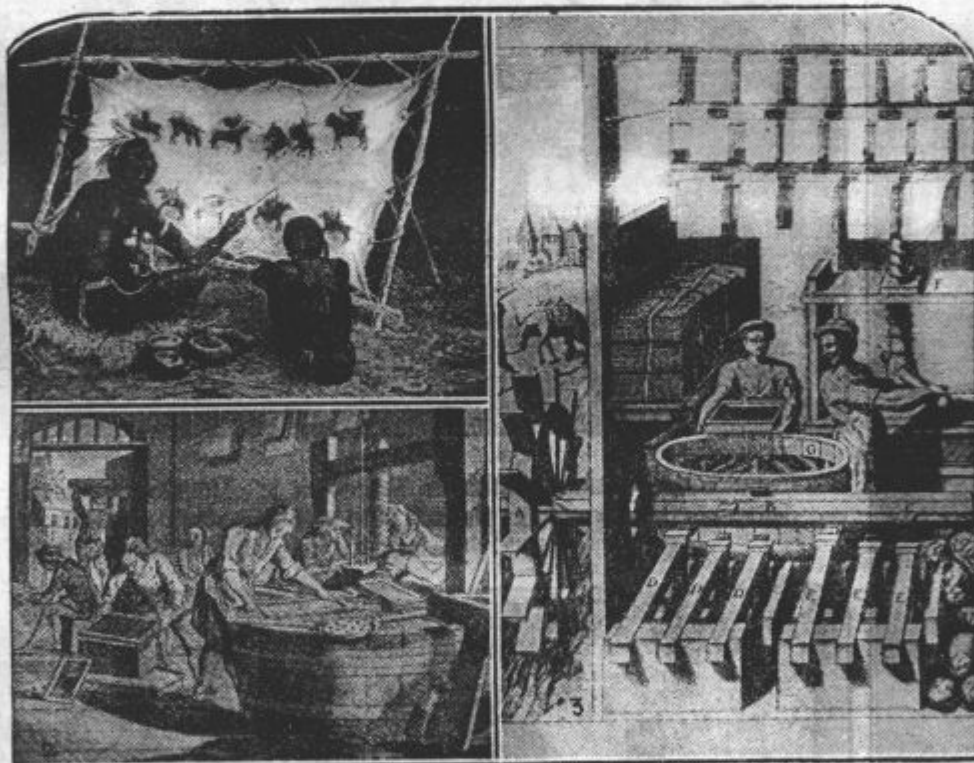
Kot surovino so uporabljali v omenjenih letih krpe ter razne bombažaste in platnene odpadke in staro blago. Omenjeni material so razcefrali, stolčki in zmleli, namočili ter iz njega priedili mlečno tekočino, kateri so pridjali razne lepilne snovi, jo potem vili, sprešali in posušili. Vse to so delali na zelo priprost način in za

to takratni papir pač ni bil za primerjati z današnjim. Zelo so napredovali v papirni industriji z odkritjem tiskanja, ko so potrebovali vedno več papirja. S časom so pričeli uporabljati les in slamo, katere predmete so dobro zmleli in jih deloma razstopili v nekako pra snov celuloze. Stroj so vedno bolj izboljšavali, iznašli nove ter uporabljali in primešavali glavni snovi najrazličnejše primesi. Tako je papirna industrija zelo napredovala in današnja tehnika ustvarja v njej skoraj neverjetne stvari.

Po vseh državah najdemo nebroj velikanskih tovarn, opremljenih z velikanskimi stroji, ki izdelajo ogromne količine papirja. Z napredkom iznajdb pa postajajo tudi človeški zahtevki vedno večji, od dne do dne smo bolj razvajeni in vedno zahtevamo kaj boljšega.

Tudi v naših papirnicah v okolici Ljubljane v Vevčah in Medvodah so po preobratu postavili mnogo novih modernih strojev, kjer izdelujejo zelo fin papir, ki je enakovreden in inozemskemu papirju.

Papirna industrija je gotovo važno kulturno merilo poedinih držav. Lepe papirnice imamo pri nas tudi v ostalih delih država

Iz zgodovine razvoja papirja. Zgoraj na levi: Indijanci vrezujejo znake v bizovno kožo (po sliki v draždanskem etnološkem muzeju.) — Spodaj: Delavnica za papir leta 1767. — Na desni: Papirnica leta 1660.

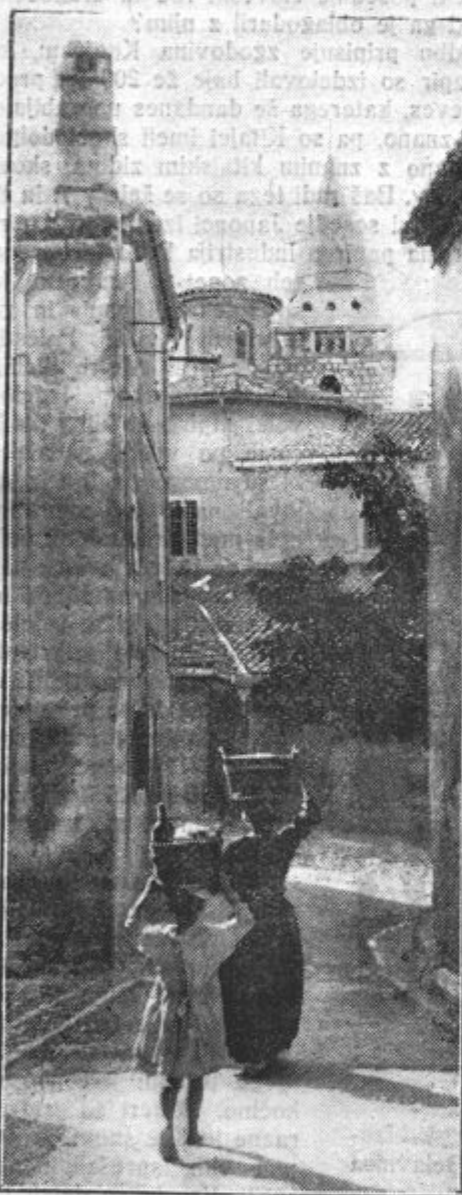

Levo:

Ustanovniki, častni člani in sedanje načelstvo Gasilnega društva v Trbovljah. Spredaj sede: župni nač. Fr. Guček, ustanovnik društ. J. Moll st., ustan., dolgoletni tajnik društ., častni nač. rav. G. Vodušek, častni član Fr. Kajtna, odlikovan z zlato kol. za 40letno delovanje pri društvu, Seb. Jager, odl. s srebrno kolajno za 39letno delovanje. Zadaj stoje: poveljnik J. Naglav, nač. Fr. Pungerčar in pov. nam. A. Prašnikar

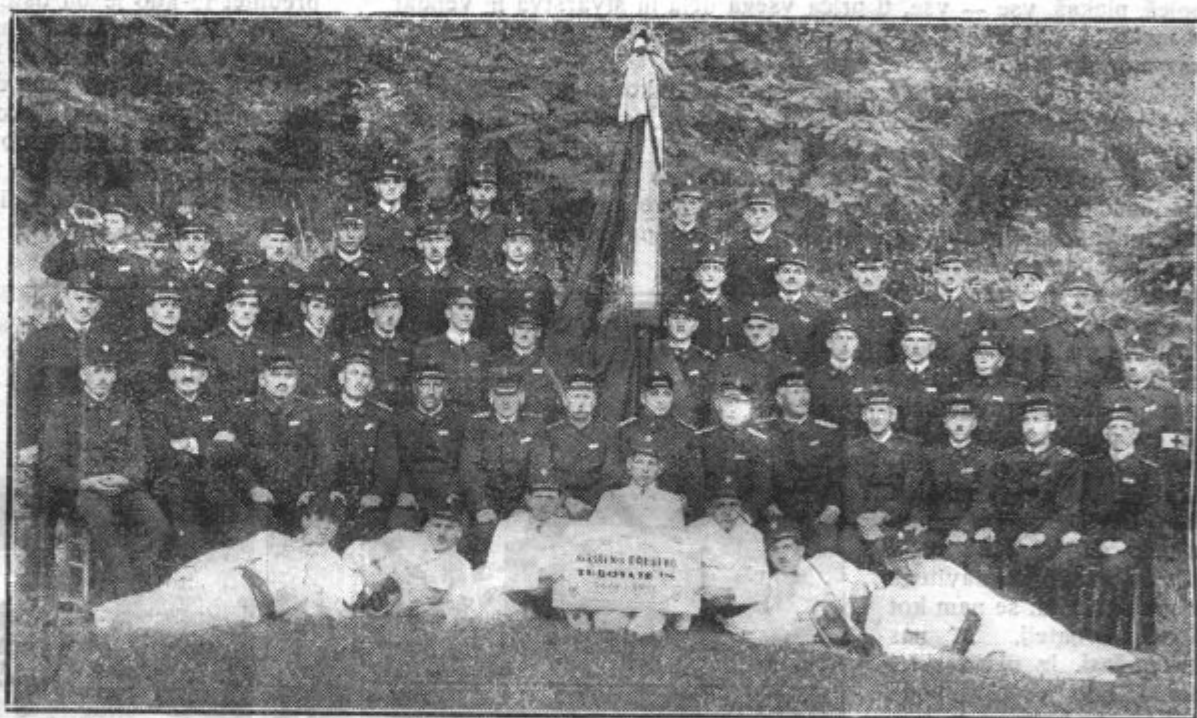
† Ivan Kramer, ustanovitelj Gasilnega društva v Trbovljah, ki je bil načelnik 30 let

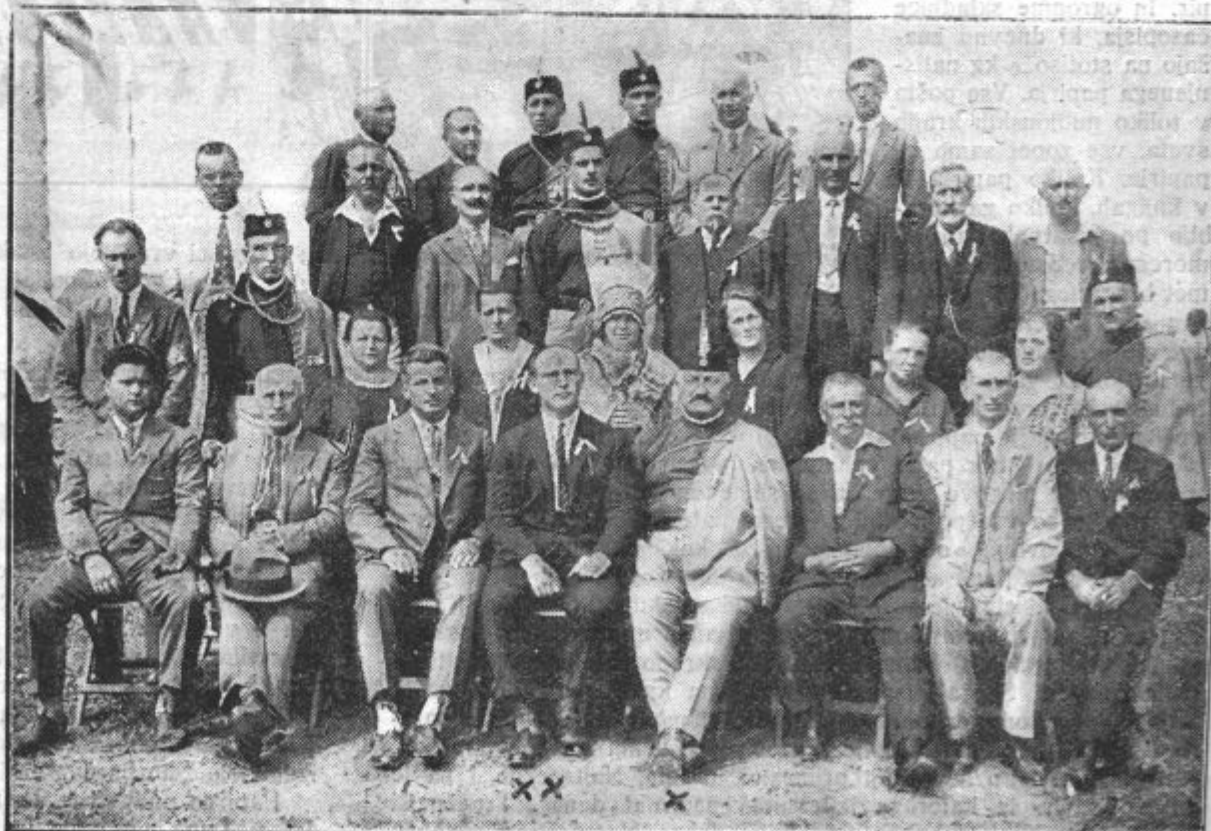
Ulica v Omišju na otoku Krku, kamor je »Jutro« poslalo 25 revnih in slabotnih otrok za 4 tedne brezplačno na počitnice. V ozadju vidimo starodavno cerkev, kjer se služba božja vrši še v staroslovenskem jeziku, ki se ga duhovščina pri nas na vse kriplje brani

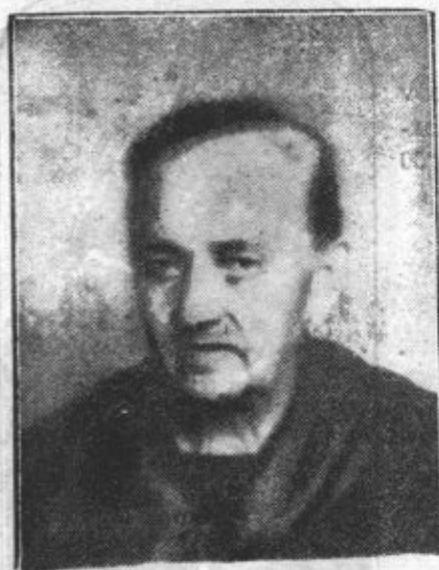
Desno:

Odbor in odseki Društva za zgradbo Sokolskega doma v Šiški ob 25 letnici Sokola. Starosta Sokola br. Zakotnik X, predsednik društva za zgradbo br. dr. Pretnar X X

Prostovoljno gasilno društvo v Trbovljah je obhajalo 40letnico svojega požrtvovalnega delovanja minulo nedeljo. Na naši sliki vidimo sedanje moštvo društva, ki po številu in uspehih spada med najvažnejša v Sloveniji

Levo:

Ana Hvala, ki jo je v 72. letu dohitela žalostna smrt zaradi zastrupljenja z gobami

Desno:

Življenje poleti pred restavracijo pri slapu Savice v Bohinju

Desno:

Ana Šušteršič, učiteljica iz Rožne doline, ki je s svojo materjo podlegla zastrupljenju z gobami, ostalo rodbino so pa le s težavo rešili.

Levo:

Hiša v Vodmatu pri Ljubljani, ki jo je strela zelo poškodovala in ji odkrila streho, ne da bi jo bila vžgala in ranila prebivalcev

Desno:

Franc Bratož, poštni poduradnik, ki je vodil oropano pošto iz Kočevja v Ljubljano.

Levo:

Radiofonska oddajna postaja v Domžalah pri Ljubljani, ki bo pošiljala vesti, govore, petje in godbo iz Ljubljane brez žic daleč čez meje naše države

Desno:

Poštni vagon, ki je bil v tunelu pred Škofljico napaden in oropan za 180 tisoč Din. Roparja še niso prijeli, pač so pa našli že več ukradenih tisočakov

Levo:

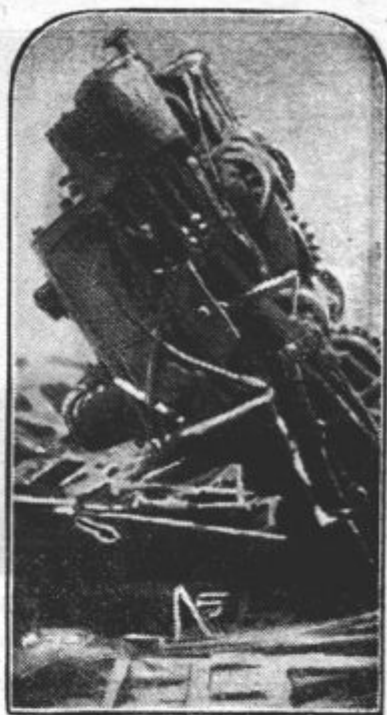
Bratož ihte čaka pred izropanim vagonom na zaslišanje

Desno:

Lokomotiva, ki je v Franciji blizu švicarske meje padla 50 m globoko

Levo:

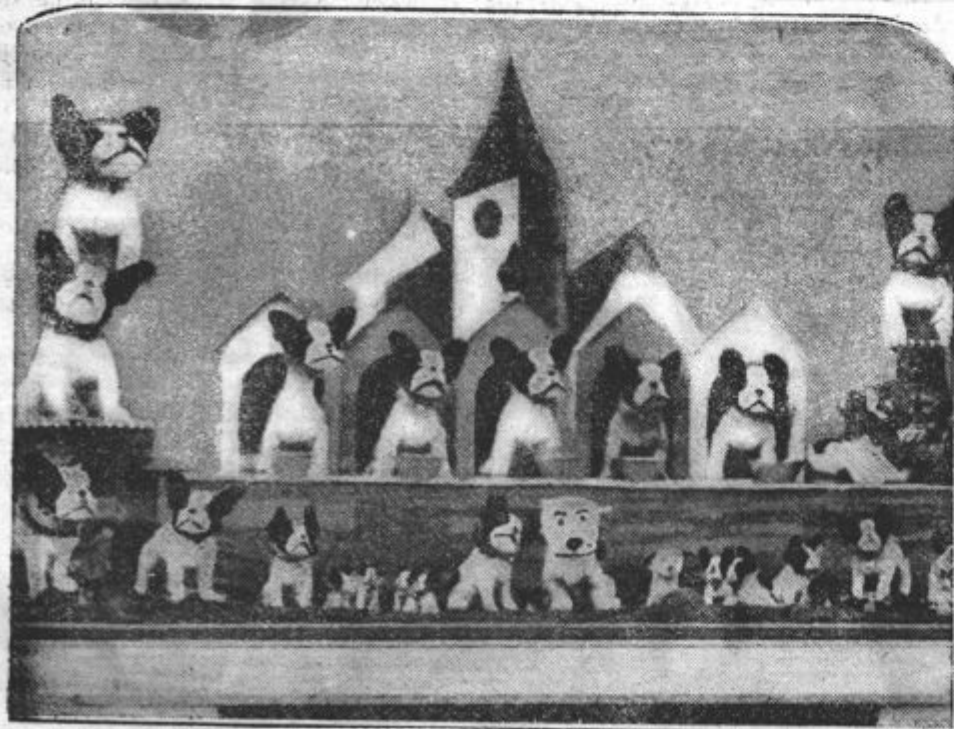
Sveti sloni pred svetiščem v Indiji

S snegom pokrite ruševine vlaka gorske železnice blizu švicarske meje v Franciji, ki je padel 50 m globoko in je bilo 22 oseb mrtvih. Nesreča, ki bi bila še mnogo, mnogo večja, če ne bi sprevodnik odpel drugega voza ter s tem preprečil, da ni tudi ta zgrmel v globočino, je vzbudila povsod mnogo razburjenja in so časopisi podrobno poročali o poteku te nesreče. Vlak je drvel po gorskem tiru z neznansko hitrico in ker zavora ni delovala, je pri prvem ovinku iztirila lokomotiva in strmoglavila v globočino in z njo prvi voz s potniki. Drugi voz je sprevodnik rešil pred katastrofo.

Crna plesalka Joželina Beker, ki nori za njo ves Pariz in še celo iz Amerike hodijo občudovat njene divje zamorske plesne

Desno:

Najnovejša moda pri-smojenih Angležini so velikanska očala s širokim roženim robom

Levo:

Izložba v neki trgovini igrač v Švici pred otvoritvijo mednarodne razstave psov